

Türkiye Büyük Millet Meclisi Niçin Ve Nasıl Açıldı 23 Nisan 1920 Den Bazı Notla

– Sami Biber · 24 Nisan 2020

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ NİÇİN VE NASIL AÇILDI? 23 NİSAN 1920 DEN BAZI NOTLAR.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin niçin açıldığını anlayabilmek için 19 Mayıs 1919 a gitmek gerekir.

İtilaf Devletlerinin 15 Mayıs 1919 da Mondros Ateşkes Antlaşmasınının 7. Maddesine yani "İtilaf Devletleri, güvenliklerini tehlikede gördükleri takdirde Osmanlı topraklarından herhangi bir stratejik öneme sahip toprağı işgal edebilir." Maddesine dayanarak güzel İzmir'imizi Yunanlıların işgaline açmaları bize gösterdi ki karşımızdaki düşmanlar dünya üzerinde, en azından Anadolu toprakları üzerinde bir Türk varlığı istemiyorlardı. Zira Yunanistan ne bir İtilaf Devletiydi ne de biz I. Dünya savaşında onunla savaşmıştık ama şimdi topraklarımız Yunanlılar tarafından bile işgal ediliyordu.

İzmir'in İşgalinden bir gün sonra Mustafa Kemal, İstanbul'dan Samsun'a doğru hareket etti. Akabinde Amasya'da bir genelge düzenledi silah arkadaşlarıyla

Bu genelgede pek çok şey söyleniyordu ama bir husus oldukça önemliydi

"Vatanın İstiklalini yine milletin azim ve kararı kurtaracaktır."

Bu madde oldukça önemliydi zira "Vatanın İstiklali " ifadesi sadece düşman işgalinden kurtulmayı değil aynı zamanda yeni bir idari rejimi yani Cumhuriyeti işaret ediyordu.

Amasya Genelgesinde net bir ifade olarak metne girmemiş olan " Milli Egemenlik" Kavramı, Erzurum Kongresinde netlik kazandı.

" Kuvay-i Milliyeyi etken ve milli iradeyi egemen kılmak esastır"

" Milli irade" Her ne kadar pek çokları tarafından sadece milletin vatanı düşmandan kurtarmak kararı olarak algılansa da aynı zamanda bundan böyle padişah iradesinin ülkenin kaderi konusunda tek irade olmayacağını da bir ifadesiydi.

Mustafa Kemal'in Anadolu'da Pontusçu Rum çetelerine karşı mücadele eden Türk direniş güçlerini yani Kuvay-i Milliyeyi susturacağını zanneden İtilaf Devletleri (özellikle İngiltere) Mustafa Kemal'in tam tersi istikamette hareket ettiğini görünce tabii ki küplere bindi. Mustafa Kemal ayrıca Anadolu'da sanki yeni bir hükümet kurmuş, Osmanlı'nın hükümet merkezini Anadolu'ya, önce Erzurum, sonra Sivas ve nihayet

Ankara'ya taşımıştı. Artık Türk Milleti adına Mustafa Kemal ve arkadaşlarının "Temsil Heyeti" adını verdikleri bir heyet karar veriyor, kararlar alıyordu.

Mustafa Kemal'in Anadolu'da başlattığı bu mücadele oldukça fazla taraftar toplayınca İstanbul Hükümeti Bahriye Nazırı Salih Paşa'yı Mustafa Kemal ile görüşmeye memur etti ve Amasya Görüşmeleri adı verdiğimiz bu görüşmeler sonucunda uzun zamandır toplanmayan Osmanlı Meclis-i Mebusanının toplanmasına ve Temsil Heyetinin de katılmasıyla memleket için alınacak kararların belirlenmesine karar verildi.

İyi de İstanbul, resmi olmasa da fiilen İşgal altında olduğuna göre son Osmanlı Mebusan meclisi nerede toplanacaktı?

Mustafa Kemal'e göre Ankara'da toplanmalıydı. Ama Kazım Karabekir ve Rauf Orbay, Osmanlı Devletinin başkentinin İstanbul olması sebebiyle İstanbul'da ısrar edince "Tamam" Demek zorunda kaldı.

Osmanlı Mebusan Meclisinin açılışına hatta bu açılışa Ankara'dan temsilcilerin de katılmasına İngilizler ses çıkarmadılar. Çünkü İngilizlerin o müthiş haber alma teşkilatları (!) Türk MAH'ının tongasına düşmüştü ve Meclis-i Mebusanının ana hatları San Remo'da belirlenmiş ve ileride karşımıza Sevr Antlaşması diye çıkacak olan antlaşmayı görüşmek ve sonunda kabul etmek için toplandıklarını sanıyordu.

Lakin öyle olmadı. 28 Ocak 1920 de Son Osmanlı Mebusan Meclisi oy birliği ile " Vatan bir bütündür, bölünmez." Kararı aldı. Biz bu kararların hepsine birden " Misak-ı Milli (Milli Yemin" Diyoruz.

Osmanlı Parlamentosunun Misak-ı Milli kararları alması, sonrasında yapılan toplantılarda da San Remo konferansında alınan kararların kesinlikle kabul edilmeyeceği üzerinde kararlar almaya devam etmesi İtilaf Devletlerinde şok etkisi yarattı ve karşı hamleye geçerek 16 Mart 1920 de İstanbul'u resmen işgal edip Osmanlı Meclis-i Mebusanını basarak ve millet vekillerinin çoğunu tutuklayarak Malta adasına sürgüne gönderdiler.

Bu olay üzerine Mustafa Kemal 19 Mart 1920'de vilayetlere, müstakil livalara ve kolordu kumandanlarına gönderdiği bir tebliğ ile her livadan Meclis'e beş temsilci seçilmesini istedi. Seçim, liva merkezi ve kazalardaki ikinci seçmenler, vilayet idare meclisleri, belediye meclisleri ve Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti idâre heyeti üyelerinden oluşan bir heyet tarafından yapılacaktı. Vakit darlığından ötürü birinci seçmenlere müracaat edilmedi. Uygulamada tüm livalarda Müdafaa-yı Hukuk cemiyetlerinin önerdiği veya kabul ettiği adaylar seçildi. İstanbul Meclisi üyeleriyle birlikte 66 seçim bölgesinden toplam 337 temsilci Meclis'e katıldı. Bu sayıya 1922'de Malta Sürgünü dönüşü Meclis'e katılan 14 kişi dahildir.

Mustafa Kemal bu çalışmalarını yaparken Osmanlı Parlamentosu milletvekili dokunulmazlığı diye bir şey kalmaması sebebiyle 11 Nisan 1920 de kendi kendisini kapattı (Bir daha hiç açılmamak üzere)

Yurdun her yerinde seçimler yapıp temsilciler Ankara'da toplanınca Mustafa Kemal yeni meclisin açılışını açılış amacını, açılışta nasıl bir merasim yapılacağını 21 Nisan 1920 de bütün illere gönderdiği aşağıdaki mesajla açıkladı.

1-Yüce Allah'ın izinleriyle Nisan'ın 23'üncü Cuma günü, Cuma namazından sonra Ankara'da Büyük Millet Meclisi'nin açılışı yapılacaktır.

2-Vatanın istiklali, Yüksek Hilafet ve Saltanat makamının kurtarılması gibi en önemli ve hayati görevleri yerine getirecek olan Büyük Millet Meclisi'nin açılış gününün Cuma'ya rastlatılmasıyla adı geçen günün bütün kutsallığından yararlanılacak ve bütün Sayın Milletvekillerinin hazır bulunmalarıyla Hacı Bayram Veli Camii'nde Cuma Namazı kılınarak, Kuran ve dualardan da manevi bir güç sağlanacaktır.

Kutsal emanetleri ve sancağı şerifi taşıyarak özel daireye (Meclis'in toplandığı bina) girilmezden önce bir dua okunacak, kurbanlar kesilecektir.

3- Adı geçen günün kutsallığını bir kere daha artırmak için bu günden vilayet merkezinde Vali Beyefendi Hazretleri'nin düzenlemesiyle hatim ve Kuran okunacak ve hatmin son bölümü Cuma günü namazdan sonra özel dairenin önünde tamamlanacaktır.

4-Kutsal ve yaralı vatanımızın her köşesinde bu günden Kuran ve hatim okutulmaya başlanacak, Cuma günü Ezandan evvel minarelerde salavat-ı şerife getirilecek ve hutbe sırasında Halifemiz Padişahımız Efendimiz Hazretlerinin namları zikredilirken Padişahımız ve bütün ülkenin bir an önce kurtuluşa ve esenliğe kavuşmaları duası ilave edilerek okunacaktır. Cuma namazının kılınmasından sonra da Kuran okunacak ve yüce Hilafet ve Saltanat Makamının ve vatanın bütün parçalarının kurtuluşu amacıyla oluşturulan milli çalışmaların önem ve kutsallığı ve milletin her ferdinin kendi vekillerinden meydana gelen bu Büyük Millet Meclisi'ne tevdi edeceği vatani görevi yerine getirme zorunluluğu hakkında vaazlar yapılacaktır. Bundan sonra, Halife ve Padişah'ımızın, din ve devletimizin, vatan ve milletimizin kurtuluşu, selameti ve istiklali için dua edilecektir. Bu dini ve vatani törenin yerine getirilmesinden ve camilerden çıkıldıktan sonra Osmanlı ülkesinin her tarafında, hükümet makamına gelinerek Meclis'in açılmasından dolayı resmi kutlamalar yapılacaktır. Her tarafta Cuma namazından önce uygun surette Mevlidi Şerif okunacaktır.

5-Bu bildirinini hemen yayını için her araca başvurulacak ve acele en ücra köylere, en küçük askeri birliklere, ülkenin bütün teşkilatlarına ve kurumlarına tebliğ edilmesi sağlanacaktır. Ayrıca, büyük levhalar halinde her yere asılacak ve mümkünse yerel baskı ile çoğaltarak parasız dağıtılacaktır.

6- Yüce Allah'tan tam başarı için dua olunur. Heyet-i Temsiliye adına: Mustafa Kemal."

23 Nisan 1920 De TBMM aynen Mustafa Kemal'in 21 Nisan 1920 tarihli bildirisinde belirttiği şekilde açıldı.

İlk TBMM oldukça renkli bir meclistir aslında.

Mesela: Milletvekillerinin 288'i yüksek öğrenim görmüş, 94'ü orta öğrenim mezunu kişilerden oluşmaktaydı. Meslek dağılımı şu şekildeydi: 162 serbest meslek, 133 devlet memuru, 54 asker, 32 din adamı, 30 aşiret reisi, 7 teknik eleman, 16 sağlık görevlisi, 2 Reji görevlisi(Yani Duyun-u Umumiye memuru)

Toplam 378 milletvekilininin 162'si bir veya birden fazla yabancı dil biliyordu.

Bu arada 66 seçim bölgesine baktığımızda Batum'un bir ilimiz olarak TBMM ye temsilci gönderdiğini, ayrıca Doğubayezıt, Biga, Ergani,Gelibolu, Genç,Kozan,Oltu, Siverek gibi bugün ilçele olan yerleşim yerlerinin il statüsünde seçim bölgeleri olduğunu, Bazı illerimizin ise farklı adlarla anıldıklarını görmekteyiz. Mesela:

Yozgat-Bozok, Samsun---Canik, Osmaniye—Cebel-i Bereket ,Tunceli--Dersim, Elazığ---Elaziz, Bilecik--Ertuğrul, Çankırı--Kangırı,Afyonkarahisar--Karahisar-ı Sahib, Şebinkarahisar--Karahisar-ı Şarki, Balıkesir—Karesi, Rize--Lazistan, Muğla—Menteşe, Manisa—Saruhan

23 Nisan

1922 tarihinden itibaren "23 Nisan Milli Bayramı "

1935 den itibaren " Milli Hakimiyet bayramı"

Milli Güvenlik Konseyininin 1981 'de bayramlar ve tatil günlerine dair kanunda yaptığı değişiklik ile "23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı" olarak kutlanmıştır ve kutlanmaya devam ediyor.

Ancak yine belirtelim 1927 yılından bu yana 23 Nisan, özellikle Himaye-i Etfal Cemiyetinin (Sonra Çocuk Esirgeme kurumu) çabalarıyla ve zaman zaman zaman Atatürk'ün de katılımıyla aynı zamanda çocuk bayramı olarak da kutlanmıştır ama resmi olarak ancak 1981 de Milli Egemenliğin yanında çocuk bayramı adını da almıştır.

TBMM İslam alemi için kutsal bir ay ay olan Şaban Ayında (4 Şaban 1338) kutsal bir gün olan Cuma günü açılmıştı

Bugün TBMM nin açılışının 100. Yıldönümü.

100. Yıla böyle girmezdik elbette ama maalesef lanet bir virüs tüm dünyayı evlerine hapsettiği gibi Türkiye'yi de evlerine hapsetti. Ancak coşkımdan bir şey eksik olmadı. Bu sene evlerimizde de olsa Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramımızı balkonlarımıza bayraklar asarak, saat 21.00 da İstiklal marşı okutarak sanki yine meydanlardaymışız gibi kutladık. Daha nice yüzüncü yıllara inşallah.

100 Yıl önce Türkiye Büyük Millet Meclisinin Müslümanlar için kutsal bir ayda ve kutsal bir günde açıldığını söylemişim. 100 Yıl sonra Türkiye Büyük Millet Meclisinin açılışı yine Müslümanlar için kutsal bir aya (Bugün Şaban Ayının son günü. Gün biter bitmez Ramazan Ayı başlayacak.) ve kutsal bir gün olan Cumaya denk geldi.

Rabbim Ramazan Ayının da öncelikle tüm Müslümanlara ve tüm dünya insanlarına hayırlar getirmesini nasip eylesin.

Tüm milletimin ve bu milletin birer ferdi olan değerli site doslarımın Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramını da Ramazan Ayını da en içten dileklerle kutluyorum.